

ישראל ואל-ג'זירה: עמדות מומחים

ספטמבר 2017

לאחרונה פועלת ממשלת ישראל כנגד ערוץ אל-ג'זירה, הן בהתבטאויות פוליטיות כלליות והן בצעדים מעשיים. ראש הממשלה נתניהו ושר התקשורת איוב קרא הצהירו כי יפעלו לסגירתם של משרדי אל-ג'זירה ולהחשכת הערוץ בארץ, כתב בכיר של הרשת זומן לשימוע לפני שלילת תעודת העיתונאי שלו, וכתבי אל-ג'זירה הוצאו מרשימות התפוצה של דובר משרד ראש הממשלה. ב-7 בספטמבר התקיים [כנס של לשכת העיתונות הממשלתית](#) (לע"מ) בנושא חופש הביטוי וביטחון ישראל. בכנס היה אמור לקחת חלק גם ד"ר וליד אל-עומרי, ראש משרד אל-ג'זירה לישראל. ואולם, שעות ספורות לפני הכנס, הורה ראש הממשלה נתניהו על ביטול השתתפותו של ד"ר אל-עומרי.

גדעון מאיר, לשעבר המשנה למנכ"ל משרד החוץ, ראש מערך הדיפלומטיה הציבורית והשגריר באיטליה, נשא דברים באותו פאנל בכנס הלע"מ בו אמר היה להשתתף גם ד"ר אל-עומרי. בדבריו בכנס, הביע השגריר מאיר תמיכה בסגירת ערוץ אל-ג'זירה הואיל ולדבריו "מדובר בערוץ תעמולה בשליטת ממשלת קטאר ולא בערוץ חדשות שעובד על פי אתיקה וסטנדרטים עיתונאיים; מדובר בערוץ שתומך בחמאס, ארגון שישראל השקיעה מאמצים רבים כדי שהאיחוד האירופי יכריז עליו כארגון טרור; ואין מקום להכיר בלגיטימיות של ערוץ תעמולה שכל מטרתו היא לעשות דה-לגיטימציה למדינת ישראל." לדבריו, "דמוקרטיה חייבת להגן על עצמה בפני ארגוני טרור ובפני מי שתומך ומסית אותם כנגד תושבי ישראל. יחד עם זאת, סגירה חייבת להיעשות על פי חוק כמקובל במדינה דמוקרטית ולא מתוך גחמה של פוליטיקאי זה או אחר."

עוד אמר השגריר מאיר ש"החלטתו של ראש הממשלה להורות למנהל לע"מ, ניצן חן, למנוע את השתתפות ראש משרד אל-ג'זירה בפאנל היא שערורייה וטעות. ראש המשרד הוא אזרח ישראלי שמחזיק בתעודת עיתונאי מטעם לע"מ, ולכן מבצע את עבודתו בהתאם לחוק הישראלי. אי אפשר למנוע ממנו להשתתף בפאנל ציבורי, וזה בידוק הביטוי לתהליכים ההופכים את ישראל בעיניים זרות (ומקומיות) למקום שדומה יותר לרוסיה של פוטין, תורכיה של ארדואן והונגריה של אורבן. ניסיון של ישראל לסגור את אל-ג'זירה יתקבל בעיניים זרות כצעד רע. זה נתפס כצעד נוסף של הממשלה לצמצום חופש הביטוי וכרסום בערכי הדמוקרטיה, ולא כצעד של דמוקרטיה מתגוננת. הצעדים שהממשלה ביצעה לצמצום חופש הביטוי במקומות אחרים, פוגעים כעת באשראי שמדינות דמוקרטיות אחרות עשויות היו להעניק לצעד של סגירת אל-ג'זירה. זהו גול עצמי. אם רוצים לסגור את אל-ג'זירה יש לעשות זאת בצורה מסודרת, בהתאם ובכפוף לחוק, ולאחר עבודת מטה מסודרת הבוחנת את נכונות הטענות לגבי הערוץ, את ארגז הכלים הקיים, ובוחרת את ההשלכות של החלופות השונות. מה שקורה כרגע הוא שההתנהלות מול סוגיית סגירת ערוץ אל-ג'זירה היא חובבנית, לא מתוכננת, ומתבססת על שליפות המכוונות לפוליטיקה הפנימית בישראל. אין זה בסמכותו של ראש ממשלה לסגור ערוץ שידור. יש חוק, וצריך לפעול על פיו. המאבק לסגור את אל-ג'זירה משקף כישלון נוסף של מדינת ישראל, והוא היעדר קיומו של ערוץ שידור ישראלי הפונה לעולם הערבי. אמנם היו כמה ניסיונות בעבר, ברשות השידור ובערוץ 33, אך כעת ישראל בוחרת לא לדבר עם העולם הערבי, והערוץ המרכזי דרכו העולם הערבי לומד ומכיר את ישראל הוא אל-ג'זירה."

לדברי ד"ר רועי קיבריק, מנהל המחקרים של מכון מיתונים: "סגירתו של ערוץ תקשורת בהוראת הממשלה אינה הולמת משטרים דמוקרטיים, כפי שמדינת ישראל שואפת להיות. רק במקרים חריגים חובה על משטרים דמוקרטיים לפגוע בחופש הדיבור ולסגור ערוצי תקשורת – כאשר הם עוברים על החוק ומסיתים באופן ממוסד ל אלימות. נדמה כי ערוץ אל-ג'זירה אינו עומד בקריטריונים אלו. נכון, אולי לא פשוט לאזרחי ישראל לראות את מה שמשודר בערוץ ואת הפרשנות המלווה לכך, אבל זו עדיין לא סיבה לסגור אותו. ישנם גופים בישראל האמונים על אכיפת החוקים נגד הסתה וטרור, ואף אחד מהם לא קבע שערוץ אל-ג'זירה עובר על החוק, אז על סמך מה ראש הממשלה ושר התקשורת קובעים זאת? יתרה מכך, נכון לעכשיו, דווקא ערוץ אל-ג'זירה מאפשר לדמויות ישראליות לדבר באופן ישיר אל הקהל דובר הערבית במזרח התיכון, ולהביא את עמדת

ישראל אל המרקע. אז מדוע לפעול לסגירת הערוץ? מה שניתן לראות שוב, זה שהחלטות של ממשלת ישראל מתקבלות בהקשר של המאבקים הפוליטיים הפנימיים, בניסיון של הממשלה לגייס תמיכה בקרב ציבור התומכים שלה, מבלי לשעות להשלכות שיש להחלטות אלו על יחסי החוץ של ישראל ומעמדה בקרב אומות העולם. שוב מדינת ישראל מצטיירת כמדינה הפועלת בניגוד לנורמות הדמוקרטיות, כנגד חופש העיתונות והדיבור, ובניגוד לאינטרסים שלה עצמה בתקשורת עם העולם הערבי והחיבור לאזור. שוב מדינת ישראל מתקשה להתמודד עם העמדות הביקורתיות המופנות כלפיה (הפעם מטעם אל-ג'זירה) ומעדיפה לנתק מגע, לנתק ולהתנתק."